

International Conference in Open and Distance Learning

Vol 13, No 3 (2026)

ICODL2025

ΠΡΑΚΤΙΚΑ

13ο Διεθνές Συνέδριο για την Ανοικτή & Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση

ISBN: 978-618-5335-29-8

Ανοικτή & Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση:

Οι Δεξιότητες του 21ου Αιώνα & η Πρόκληση της Τεχνητής Νοημοσύνης

ΤΟΜΟΣ 3

5-7/12 2025

ΕΑΠ Πάτρα & Εξ Αποστάσεως

A, B C, and D singing diversity: A Teaching Scenario for Music Lessons

Κωνσταντίνος Παπαδημητρίου

doi: [10.12681/icodl.8540](https://doi.org/10.12681/icodl.8540)

Copyright © 2026, Κωνσταντίνος Παπαδημητρίου

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Με το άλφα και το ρο, τραγουδώ το διαφορετικό Διδακτικό Σενάριο για το Μάθημα της Μουσικής

A, B C, and D singing diversity: A Teaching Scenario for Music Lessons

Παπαδημητρίου Κωνσταντίνος
Εκπαιδευτικός ΠΕ79.01-Μουσικής Επιστήμης
Διευθυντής 11^{ου} Δημοτικού Σχολείου Κερατσινίου
pireas30@gmail.com

Περίληψη

Το παρόν διδακτικό σενάριο απευθύνεται σε μαθητές/τριες της Στ' Δημοτικού, υιοθετώντας τη διαθεματική προσέγγιση και είναι συμβατό με το επικαιροποιημένο Πρόγραμμα Σπουδών Μουσικής για την Α/θμια εκπαίδευση, καθώς εμπλέκει το μάθημα της μουσικής με το περιεχόμενο άλλων γνωστικών αντικειμένων και συγκεκριμένα με τη Γλώσσα – Λογοτεχνία (Ανάπτυξη δεξιοτήτων δημιουργικής γραφής), τη Φυσική Αγωγή (Ανάπτυξη κινητικών δεξιοτήτων) και τις Νέες Τεχνολογίες (Εξοικείωση με ψηφιακές διαδραστικές εφαρμογές - Καλλιέργεια ψηφιακού γραμματισμού). Σκοπός του σεναρίου είναι να γνωρίσουν οι μαθητές/τριες τη δομή ενός σύγχρονου τραγουδιού αλλά και ταυτόχρονα να τους/τις ευαισθητοποιήσει στο θέμα της διαφορετικότητας των ανθρώπων και τη σημασία της αποδοχής της. Σε αυτό το πλαίσιο, οι μαθητές/τριες έτσι, με όχημα το δημοφιλές στην ηλικία τους είδος της ραπ μουσικής, και μέσα από την καθοδηγούμενη συζήτηση και τον διάλογο, δραστηριοποιούνται και καλλιεργούν ένα κλίμα αποδοχής της διαφορετικότητας του άλλου.

Λέξεις-κλειδιά

διδακτικό σενάριο, μουσική, ραπ, τραγούδι, διαφορετικότητα, ΤΠΕ

Abstract

This teaching scenario is addressed to 6th grade students of elementary school, adopting the interdisciplinary approach and is compatible with the updated Music

Curriculum for Elementary Education, as it involves the music lesson with the content of other subjects. Specifically, it involves the music lesson with the Language – Literature (Development of creative writing skills), Physical Education (Development of motor skills), and New Technologies (Familiarity with digital interactive applications - Cultivation of digital literacy). The purpose of the teaching scenario is to introduce students to the musical form of a modern song and at the same time to raise their awareness of the issue of human diversity and the importance of accepting it. In this context, the students with the vehicle of the popular at their age genre of rap music, and through the guided discussion and dialogue, are active and cultivate a climate of acceptance of the diversity of the other.

Keywords

teaching scenario, rap music, song, diversity, ICT

Εισαγωγή

Μέσω του παρόντος σεναρίου οι μαθητές και οι μαθήτριες θα έρθουν σε επαφή με τη δομή των τραγουδιών της σύγχρονης μουσικής ραπ, η οποία είναι πολύ δημοφιλής στο ηλικιακό τους πλαίσιο, και της θεματολογίας της. Οι μαθητές και οι μαθήτριες μέσω ακροάσεων, ενεργούς συμμετοχής σε μουσικοκινητικές δραστηριότητες και τραγουδιού θα γνωρίσουν το είδος και θα συγγράψουν τους στίχους δικού τους τραγουδιού προκειμένου μέσω αυτών των δραστηριοτήτων να ευαισθητοποιηθούν σε ζητήματα που αφορούν τη διαφορετικότητα των ανθρώπων.

Συμβατότητα με το επικαιροποιημένο Α.Π.Σ:

1^ο θεματικό πεδίο του Προγράμματος Σπουδών: Έννοιες και βασικά στοιχεία της μουσικής (Θεματική ενότητα: 1.3. Μορφή, Διμερής – Τριμερής Μορφή, Μορφή Ροντό, Θέμα και Παραλλαγές).

2^ο θεματικό πεδίο του Προγράμματος Σπουδών: Είδη της μουσικής συγχρονικά, διαχρονικά και γεωγραφικά (Θεματική ενότητα: 2.5 Δημοφιλή μουσικά ρεύματα του 20ου – 21ου αι.).

3^ο θεματικό πεδίο του Προγράμματος Σπουδών: Σύνδεση της μουσικής με άλλες τέχνες και επιστήμες (Θεματικές ενότητες: 3.1 Μουσική και άλλες τέχνες και 3.2 Μουσική και άλλα μαθήματα).

Γενικοί Στόχοι:

Να κατανοούν οι μαθητές την δομή/φόρμα των τραγουδιών ραπ με δραστηριότητες που ακολουθούν σε ένα βαθμό το τρίπτυχο μουσικής ακρόασης/εκτέλεσης/δημιουργίας και που για την πραγματοποίησή τους κινητοποιούνται διαφορετικές περιοχές των αισθήσεων.

Σκοπός του Σεναρίου

Σκοπός του σεναρίου είναι να αναγνωρίζουν οι μαθητές/τριες τη δομή ενός σύγχρονου είδους μουσικής (ραπ) αλλά και να μπορούν να αναγνωρίζουν τα ρυθμικομελωδικά στοιχεία που απαιτούνται για τη σύνθεση αυτού του είδους μουσικής έτσι ώστε να μπορούν να δημιουργούν τις αντίστοιχες δικές τους συνθέσεις και να τις ηχογραφούν, αλλά ταυτόχρονα να ευαισθητοποιηθούν στο θέμα της διαφορετικότητας των ανθρώπων και τη σημασία της αποδοχής της. Το συγκεκριμένο είδος της μουσικής ραπ κρίθηκε πρόσφορο γιατί αφενός είναι ένα είδος που όλοι οι μαθητές/τριες αγαπούν να ακούν καθημερινά, αφετέρου πολύ συχνά τα θέματα που αγγίζουν οι στίχοι αφορούν τις σχέσεις των ανθρώπων και τις κοινωνικές αξίες. Οι μαθητές/τριες έτσι, με όχημα τη δημοφιλή αυτή μουσική, και μέσα από την καθοδηγούμενη συζήτηση και τον διάλογο, δραστηριοποιούνται και καλλιεργούν ένα κλίμα αποδοχής της διαφορετικότητας του αλλού.

Μαθησιακοί Στόχοι

Παρακάτω παρουσιάζονται οι μαθησιακοί στόχοι (Χριστιάς, 2004) βάσει της ταξινομίας του Bloom (1956).

Γνωστικοί:

1. να αναγνωρίζουν την δομή ενός σύγχρονου τραγουδιού ραπ
2. να τραγουδούν με τονική και ρυθμική σταθερότητα
3. να χρησιμοποιούν ένα σύγχρονο τραγούδι για να μεταφέρουν και να επικοινωνούν κοινωνικά μηνύματα

4. να προσδιορίζουν την σημασία της διαφορετικότητας στη σύγχρονη κοινωνία

Ψυχοκινητικοί:

1. να αναπτύσσουν περαιτέρω δεξιότητες συνεργασίας μεταξύ τους για να ολοκληρώσουν αποτελεσματικά τις δραστηριότητες
2. να συνεργάζονται στην συγγραφή στίχων για ένα δικό τους τραγούδι
3. να συμμετέχουν με ηχηρές κινήσεις ως συνοδεία στο τραγούδι
4. να συζητούν διαλογικά

Συναισθηματικοί:

1. να αξιοποιούν την εμπειρία της μουσικής ακρόασης,
2. να αισθάνονται χαρά και ευχαρίστηση τραγουδώντας
3. να τραγουδούν ξανά μαζί σαν ομάδα και να ηχογραφήσουν το τραγούδι τους
4. να αναπτύσσουν αισθήματα αποδοχής της διαφορετικότητας και να τα μεταφέρουν σε άλλους μέσα από το τραγούδι
5. να έρθουν σε επαφή με σύγχρονες μουσικές συνθέσεις

Σχετικοί με ΤΠΕ:

1. να χρησιμοποιούν το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο τους και διαδικτυακές εφαρμογές για να συμμετέχουν σε δραστηριότητες
2. να χρησιμοποιούν τα συνεργατικά έγγραφα Google Docs
3. να έρθουν σε επαφή με διάφορα ψηφιακά εργαλεία όπως είναι τα διαδραστικά βιβλία, οι ψηφιακές εκπαιδευτικές πλατφόρμες και το βίντεο animation
4. να κατανοούν ότι οι νέες τεχνολογίες μπορούν να χρησιμοποιηθούν και για μαθησιακές διαδικασίες

Παιδαγωγικό Πλαίσιο

Το παρόν σενάριο σχεδιάστηκε για εφαρμογή στην τάξη και με σκοπό να αποτυπώσει την πορεία της εκπαιδευτικής διαδικασίας και να συνδυάσει σε ένα πλαίσιο το περιεχόμενο, τους στόχους, τα εκπαιδευτικά μέσα και το πλάνο εφαρμογής των δραστηριοτήτων (Δαλιανούδη, 2015). Για την κατανόηση της δομής των τραγουδιών αυτού του σύγχρονου είδους μουσικής αναπτύχθηκαν δραστηριότητες που ακολουθούν σε ένα βαθμό το τρίπτυχο μουσικής ακρόασης/εκτέλεσης/δημιουργίας (ΙΕΠ, 2021) και που για την πραγματοποίησή τους κινητοποιούνται διαφορετικές

περιοχές των αισθήσεων, ούτως ώστε να διευκολυνθούν στην κατάκτηση της γνώσης και οι μαθητές/τριες που διαθέτουν διαφορετικούς τύπους ευφυΐας, όπως πρεσβεύει η θεωρία της πολλαπλής νοημοσύνης του Gardner (1983). Άλλωστε το είδος της μουσικής προσφέρεται για πειραματισμό με τη δημιουργική έκφραση σε έναν απλούστερο και πιο οικείο χώρο από αυτόν της τονικής/κλασικής μουσικής και δίνει σε όλους/ες πολλές ευκαιρίες για αυτοσχεδιασμό (Edwards, 2010). Επίσης, η ενσωμάτωση αυτού του είδους μουσικής στην εκπαιδευτική διαδικασία δεν περιορίζεται μόνο στη μουσική δημιουργία, αλλά λειτουργεί ως εργαλείο κοινωνικής ενδυνάμωσης και πολιτισμικής αναγνώρισης. Όπως αναδεικνύεται στη συστηματική ανασκόπηση των Laforgue-Bullido, Abril-Hervás και Malik-Liévano (2024), η ραπ μουσική, όταν αξιοποιείται παιδαγωγικά, ενισχύει την ενεργή συμμετοχή των μαθητών/τριών, προάγει την κοινωνική ένταξη και δημιουργεί γέφυρες μεταξύ της σχολικής γνώσης και της καθημερινής τους εμπειρίας.

Υιοθετήθηκε η μεικτή διδακτική προσέγγιση, καθώς συνυπάρχει η δασκαλοκεντρική συνάμα με τη μαθητοκεντρική. Αναλόγως των δραστηριοτήτων, ο/η εκπαιδευτικός αναλαμβάνει πρωτοβουλίες που αφορούν τα κύρια στοιχεία της διδασκαλίας (προετοιμασία, τρόπος διεξαγωγής, φύλλα εργασίας, αξιολόγηση) από την άλλη όμως, συντονίζει, εμπυχώνει, καθοδηγεί τους μαθητές/τριες και διευκολύνει με αυτόν τον τρόπο την εκπαιδευτική διαδικασία αλληλοεπιδρώντας μαζί τους. Οι μαθητές/τριες δεν είναι παθητικοί δέκτες της γνώσης, αλλά συζητώντας και κάνοντας διάλογο μαθαίνουν να προβληματίζονται πάνω στο διδακτικό αντικείμενο, κοινοποιούν και υποστηρίζουν τις θέσεις τους, σέβονται τη γνώμη των άλλων, αυτενεργούν, αποκτούν αυτοπεποίθηση και κοινωνικότητα. Σε αυτό άλλωστε συμβάλλει και ο χωρισμός των μαθητών/τριων σε ομάδες, όταν χρειάζεται, ο οποίος συνδέεται με την θεωρία της συνεργατικής μάθησης (ΙΕΠ, 2022). Για τις ομάδες, ο χωρισμός προτείνεται να γίνει από τον/την εκπαιδευτικό, ώστε να μην απομονώνονται κάποια παιδιά που δεν είναι ιδιαίτερα δημοφιλή και να μπορούν όλα τα παιδιά να αλληλοεπιδρούν μεταξύ τους μέσα από ομάδες με διαφορετική σύνθεση κάθε φορά. Με αυτό τον τρόπο επιτυγχάνεται η ενσωμάτωση και αποδοχή των διαφορετικών μεμονωμένων ατόμων στο σύνολο της ομάδας, όπου καθένας/καθεμιά έχει τον ρόλο του/της. Με το ομαδοσυνεργατικό μοντέλο οι

μαθητές/τριες ενεργοποιούνται, αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες, συμμετέχουν σε δραστηριότητες με πνεύμα συνεργασίας και αλληλοβοήθειας και τελικά αναπτύσσουν δεξιότητες κοινωνικές και επικοινωνιακές. Έτσι αξιοποιούνται στο έπακρο και οι κοινωνιοπολιτισμικές μαθησιακές θεωρίες που υποστηρίζουν ότι ο/η μαθητής/τρια μαθαίνει αλληλοεπιδρώντας με το περιβάλλον του και η γνώση δημιουργείται από τον ίδιο/την ίδια, ο/η οποίος/α δρα και επικοινωνεί σε συγκεκριμένα κοινωνικοπολιτισμικά πλαίσια (Κουλαϊδής, 2007).

Σε θεωρητικό πλαίσιο υιοθετείται η θεωρία της Διερευνητικής ή Ανακαλυπτικής Μάθησης, όπου ο/η μαθητής/τρια ανακαλύπτει σταδιακά τη γνώση (Bruner, 1961). Επίσης χρησιμοποιείται και η θεωρία του Εποικοδομητισμού, σύμφωνα με τον οποίο ο/η μαθητής/τρια βασίζεται σε πρότερες γνώσεις και με βάση την εμπειρία του/της, τα λάθη και τον αναστοχασμό του/της οικοδομεί τη γνώση με τρόπο προσωπικό και κοινωνικό (Κόμης, 2015). Αξιοποιήθηκε ακόμη και η θεωρία της βιωματικής μάθησης που δίνει πρωταγωνιστικό ρόλο στο να συμμετέχουν ενεργά τα παιδιά στην εκπαιδευτική διαδικασία, προσεγγίζοντας τη μουσική μάθηση φυσικά και αβίαστα. Τέλος, για την προετοιμασία των μαθητών/τριων με την θεματική της αποδοχής της διαφορετικότητας επιλέχθηκε η τεχνική της ανεστραμμένης τάξης (Flipped Classroom), μια εκπαιδευτική μέθοδος που συνδυάζει τις νέες τεχνολογίες με την εμπειρική και συνεργατική μάθηση (Αμοργιανιώτη, 2022) και προσδιορίζεται ως αυτή που μεταφέρει την παράδοση του μαθήματος έξω από την αίθουσα διδασκαλίας (κυρίως μέσω τεχνολογίας), προκειμένου ο διδακτικός χρόνος στην τάξη να αφιερωθεί σε αλληλεπιδραστικού τύπου δραστηριότητες με τους/τις μαθητές/τριες να εμπλέκονται ενεργητικά με το διδακτικό περιεχόμενο. Στην προκειμένη περίπτωση, πριν την 1^η διδακτική παρέμβαση, ο/η εκπαιδευτικός αναρτά στην εκπαιδευτική ψηφιακή πλατφόρμα e-me υλικό προς μελέτη στα πλαίσια ασύγχρονης εξ αποστάσεως εκπαίδευσης (εξΑΕ), δίνοντας οδηγίες στους/στις μαθητές/τριες για το τι θα ακολουθήσει στα δια ζώσης μαθήματα. Έτσι, οι μαθητές/τριες γνωρίζουν από πριν το περιεχόμενο του επόμενου μαθήματος, έχουν δει/μελετήσει το υλικό και έχουν συμπληρώσει το διαδικτυακό φύλλο εργασίας (Κατσιγιαννη κ.ά., 2017). Από την άλλη ο/η εκπαιδευτικός έχει πάρει μια πρώτη

ανατροφοδότηση από τα φύλλα εργασίας και μπορεί να ξεκινήσει την 1^η διδακτική παρέμβαση προσαρμόζοντας κατάλληλα το περιεχόμενό της.

Υλικοτεχνική Υποδομή-Διδακτικά Μέσα-Υλικό

Οι προτεινόμενες δραστηριότητες πραγματοποιούνται από ομάδες μαθητών/τριων με μεταβαλλόμενη σύνθεση. Για την υλοποίηση απαιτείται να υπάρχει αίθουσα με τουλάχιστον την κάτωθι υλικοτεχνική υποδομή:

1. Ηλεκτρονικός υπολογιστής με ηχεία, εκτυπωτή και σύνδεση σε βιντεοπροβολέα ή διαδραστικό πίνακα
2. Σύνδεση στο διαδίκτυο
3. Πιάνο/αρμόνιο ή άλλο πρόσφορο μελωδικό μουσικό όργανο
4. Ψηφιακός καταγραφέας φωνής ή μικρόφωνο με σύνδεση στον Η/Υ και πρόγραμμα επεξεργασίας ήχου για Η/Υ (π.χ. Audacity)

Διδακτικές Παρεμβάσεις

Προετοιμασία 1^{ης} διδακτικής παρέμβασης: Σι-Σου-Ντο ή σ' ένα ξεχασμένο πιάνο μέσω ασύγχρονης εξΑΕ

Αυτή η δραστηριότητα δρα εισαγωγικά για την προετοιμασία των μαθητών/τριων με τη θεματική της αποδοχής της διαφορετικότητας. Ο/Η εκπαιδευτικός αναρτά στον τοίχο της κυψέλης του μαθήματος της Μουσικής της εκπαιδευτικής ψηφιακής πλατφόρμας e-me, τον παρακάτω σύνδεσμο που οδηγεί σε βίντεο animation της μουσικής ιστορίας του Αντώνη Παπαθεοδούλου, “ΣΙ ΣΟΥ ΝΤΟ ή σ' ένα ξεχασμένο πιάνο”, η οποία πραγματεύεται τη σημασία της αποδοχής της διαφορετικότητας των ατόμων.

<https://www.youtube.com/watch?v=3Jl41ovWLoY>

Επίσης αναρτά αρχείο τύπου .pdf με το κείμενο της ιστορίας, το οποίο έχει άδεια διανομής ελεύθερης διάθεσης στο διαδίκτυο, μαζί με ενεργό σύνδεσμο που οδηγεί σε ένα διαδικτυακό φύλλο εργασίας. Το φύλλο εργασίας περιέχει ερωτήσεις σχετικές με την ιστορία και είναι φτιαγμένο στη διαδικτυακή εφαρμογή Wayground (πρώην

Quizizz). Οι μαθητές/τριες στο σπίτι, από πρόσφορο ηλεκτρονικό μέσο (π.χ. Η/Υ, tablet), ανοίγουν τον σύνδεσμο και απαντούν στις ερωτήσεις διαδικτυακά.

<https://wayground.com/join?gc=60187242>

Στο τελευταίο μάθημα πριν την 1^η διδακτική παρέμβαση, ο/η εκπαιδευτικός δίνει προφορικές αλλά και γραπτές οδηγίες (βλ. Παράρτημα 1) στους/στις μαθητές/τριες για το τι πρέπει να κάνουν μέχρι το επόμενο μάθημα, έτσι ώστε να προετοιμαστούν κατάλληλα. Γι' αυτό τον λόγο ο/η εκπαιδευτικός στέλνει τις οδηγίες και τον σύνδεσμο για το φύλλο εργασίας και στις προσωπικές ηλεκτρονικές διευθύνσεις των μαθητών/τριων στο Π.Σ.Δ.

Πρώτη Διδακτική Παρέμβαση

Η πρώτη διδακτική παρέμβαση στοχεύει στο να καταστήσει καταληπτές τις έννοιες της διαφορετικότητας φύλου, φυλής, χρώματος, ηλικίας, εθνικότητας, ατόμων με ειδικές ανάγκες κ.τ.λ. καθώς και να φέρει σε επαφή τους μαθητές με γνώσεις που έχουν ήδη αποκτηθεί σε προηγούμενες τάξεις.

1^η Δραστηριότητα: Σι-Σου-Ντο ή σ' ένα ξεχασμένο πιάνο

Ο/Η εκπαιδευτικός ξεκινά συζήτηση με τους/τις μαθητές/τριες για το περιεχόμενο ιστορίας που διάβασαν και της ταινίας που είδαν στο σπίτι, έχοντας ήδη μια πρώτη ανατροφοδότηση από τα φύλλα εργασίας που συμπλήρωσαν διαδικτυακά, και διαλογικά τους εισαγάγει στα ζητήματα διαφορετικότητας φύλου, φυλής, χρώματος, ηλικίας, εθνικότητας, ατόμων με ειδικές ανάγκες κ.τ.λ. Ταυτόχρονα προβάλλει στον διαδραστικό πίνακα/προβολικό σύστημα αφίσες από την ιστοσελίδα *Pinterest* που τις έχει αναζητήσει με τον όρο «*diversity posters*» με σκοπό να εμπλουτίσει με οπτικά ερεθίσματα το περιεχόμενο της συζήτησης και να βοηθήσει τους μαθητές/τριες στο διάλογο.

2^η Δραστηριότητα: Ανιχνεύσεις

Οι μαθητές/τριες παρακολουθούν στον διαδραστικό πίνακα/προβολικό σύστημα βίντεο από το YouTube με τραγούδια ραπ μουσικής, ξένα ή και ελληνικά, επιλογής του/της εκπαιδευτικού με θέμα τη διαφορετικότητα. Μετά την προβολή, θέτοντας τα κατάλληλα ερωτήματα, ο/η εκπαιδευτικός κάνει διάλογο με τους/τις μαθητές/τριες για το τι παρακολούθησαν. Σκοπός της συζήτησης αυτής είναι οι μαθητές/τριες να

ανακαλύψουν με βάση γνώσεις που έχουν ήδη αποκτηθεί σε προηγούμενες τάξεις περί μορφής/φόρμας, ότι αυτά που άκουσαν αφορούσαν το ίδιο είδος μουσικής (με στίχους σε άλλη γλώσσα κάθε φορά) και ότι είχαν την ίδια πάνω κάτω δομή (στίχοι που απαγγέλλονται ρυθμικά και στίχοι που τραγουδιούνται μελωδικά, ρεφρέν, ή αλλιώς μορφή AB).

3^η Δραστηριότητα: Απαγγέλω ρυθμικά

Ο/Η εκπαιδευτικός ανοίγει στον διαδραστικό πίνακα/προβολικό σύστημα το διαδραστικό βιβλίο της μουσικής ΣΤ' δημοτικού (ενότητα 1^η) στη 2^η σελίδα (Θεοδωρακοπούλου κ.ά, 2016α).

<http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSDIM-F104/718/4752,21396/>

Παρουσιάζει τους στίχους που βρίσκονται κάτω στη σελίδα και μιλά με τους/τις μαθητές/τριες σχετικά με το μέτρο, τον εσωτερικό ρυθμό και την ομοιοκαταληξία τους. Πατώντας τον ενεργό σύνδεσμο που υπάρχει ακριβώς από πάνω, τους/τις βάζει να ακούσουν έναν προηχογραφημένο ρυθμό που συνοδεύει τους στίχους και παροτρύνει τους/τις μαθητές/τριες να χτυπήσουν παλαμάκια στα ισχυρά μέρη του μέτρου μαζί με την ηχογράφηση. Στη συνέχεια τους/τις προτρέπει να σιγοψιθυρίσουν τους στίχους όση ώρα παίζει η συνοδεία. Όσο διαρκεί η δραστηριότητα ο/η εκπαιδευτικός φροντίζει να υπάρχει συνεχής ρυθμική συνοδεία και επεμβαίνει διορθωτικά σε περίπτωση που αντιληφθεί ρυθμικές ανακρίβειες (Μόσχος, 2016). Έπειτα, τους/τις ζητά να ξεκινήσουν όλοι μαζί, με κανονική ένταση φωνής αυτή τη φορά, τη ρυθμική απαγγελία των στίχων (να «ραπάρουν» δηλαδή) μαζί με τον ρυθμό, επαναλαμβάνοντας τη διαδικασία μερικές φορές μέχρι όλοι να ακολουθούν ρυθμικά την απαγγελία των στίχων.

4^η Δραστηριότητα: Τραγουδώ μελωδικά

Μετά από μερικές πετυχημένες προσπάθειες της ρυθμικής απαγγελίας κι αφού ο/η εκπαιδευτικός σιγουρευτεί ότι όλοι οι μαθητές/τριες μπορούν να ακολουθήσουν σωστά τον ρυθμό, ξεκινά την εκμάθηση της μικρής μελωδίας που υπάρχει στο πάνω μέρος της σελίδας του διαδραστικού βιβλίου. Οι μαθητές/τριες αρχικά τραγουδάνε *solfege* την απλή μελωδία από τον πίνακα με μελωδική συνοδεία του εκπαιδευτικού σε πρόσφορο μελωδικό μουσικό όργανο (ιδανικά πιάνο ή αρμόνιο) και έπειτα μαζί με τους στίχους. Η διαδικασία επαναλαμβάνεται μία δύο φορές ακόμα, ταυτόχρονα

με την προηχογραφημένη ρυθμική συνοδεία αυτή τη φορά. Τέλος, συνδυάζοντας τη ρυθμική απαγγελία, το μελωδικό τραγούδι για ρεφρέν και τον προηχογραφημένο ρυθμό τραγουδούν μια εκδοχή ενός ολοκληρωμένου τραγουδιού ραπ σύμφωνα με τη δομή που εξηγήθηκε στην αρχή. Ο/Η εκπαιδευτικός κι εδώ παρεμβαίνει καθ' όλη τη διάρκεια της δραστηριότητας, διορθώνοντας τα όποια τονικά ή ρυθμικά λάθη.

Δεύτερη Διδακτική Παρέμβαση

Σε αυτήν τη διδακτική παρέμβαση οι μαθητές εμπλέκονται στη μουσική ακρόαση και εκτέλεση με ηχογράφηση των δραστηριοτήτων τους με σκοπό την αποτίμηση της προσπάθειάς τους σε ατομικό και ομαδικό επίπεδο.

1^η Δραστηριότητα: Συνοδεύω ρυθμικά

Οι μαθητές/τριες κάθονται σε κύκλο και τραγουδούν το τραγούδι που διδάχθηκαν με μελωδική συνοδεία από τον/την εκπαιδευτικό σε πρόσφορο μελωδικό μουσικό όργανο (ιδανικά πιάνο ή αρμόνιο) και ρυθμική συνοδεία τον προηχογραφημένο ρυθμό. Αφού το θυμηθούν, χρησιμοποιώντας ο ίδιος/η ίδια κινήσεις Body Percussion ταυτόχρονα με τον προηχογραφημένο ρυθμό, τραγουδά μια φορά το τραγούδι και μετά παροτρύνει τους/τις μαθητές/τριες να τον/τη μιμηθούν. Η διαδικασία επαναλαμβάνεται μερικές φορές μέχρι οι μαθητές/τριες να συγχρονιστούν πλήρως και να μπορούν μόνοι/ες τους να συνοδεύουν με κινήσεις το τραγούδι. Στη συνέχεια ο/η εκπαιδευτικός αλλάζει τον προηχογραφημένο ρυθμό (loop) με έναν άλλον, τον οποίο έχει αναζητήσει στο διαδίκτυο με άδεια διανομής ελεύθερης διάθεσης, ή και έναν τρίτο ακόμα, και ζητά από τους/τις μαθητές/τριες να τραγουδήσουν και πάλι ακολουθώντας τη νέα ρυθμική συνοδεία αυτή τη φορά. Ταυτόχρονα μπορεί να αλλάξει και η συνοδεία με τις κινήσεις Body Percussion για να ταιριάζει στον προηχογραφημένο ρυθμό.

2^η Δραστηριότητα: Ηχογράφηση

Ο εκπαιδευτικός ηχογραφεί με ψηφιακό καταγραφέα ή μικρόφωνο συνδεδεμένο με τον Η/Υ το ολοκληρωμένο τραγούδι των μαθητών/τριων. Στη συνέχεια μέσω ηλεκτρονικού υπολογιστή γίνεται ακρόαση της ηχογράφησης και ακολουθεί μικρή συζήτηση επ' αυτής. Μετά τη συζήτηση δίνεται φύλλο αυτοαξιολόγησης στους μαθητές/τριες με σκοπό την αποτίμηση της προσπάθειάς τους σε ατομικό και

ομαδικό επίπεδο σε σχέση με τη δραστηριότητα μουσικής εκτέλεσης (βλ. Παράρτημα 2). Τέλος, ανακοινώνει προφορικά στους/στις μαθητές/τριες ότι η ηχογράφηση θα αναρτηθεί στον τοίχο της κυψέλης του μαθήματος της Μουσικής της Εκπαιδευτικής Ψηφιακής Πλατφόρμας e-me και θα είναι διαθέσιμη για ακρόαση από την επόμενη του μαθήματος.

Τρίτη Διδακτική Παρέμβαση: Γράφω τους δικούς μου στίχους

Ο/Η εκπαιδευτικός λέει στους μαθητές/τριες ότι θα δημιουργήσουν το δικό τους τραγούδι ραπ μουσικής, γράφοντας οι ίδιοι/ες τους στίχους. Το θέμα τους θα είναι η διαφορετικότητα, όπως συζητήσαν γι' αυτή σε προηγούμενα μαθήματα. Τους/Τις δίνονται προφορικές οδηγίες αλλά και φύλλο εργασίας για το πως θα πρέπει να εργαστούν (βλ. Παράρτημα 3). Έτσι χωρίζονται σε ομάδες και αρχίζουν την συγγραφή στίχων συνεργατικά. Σε όλη τη διάρκεια της διδακτικής παρέμβασης ο/η εκπαιδευτικός παρεμβαίνει εξηγώντας τυχόν απορίες σχετικά με το περιεχόμενο, το μέτρο, τον εσωτερικό ρυθμό και την ομοιοκαταληξία των στίχων ενώ τους επισημαίνεται ότι θα χρησιμοποιηθεί για συνοδεία ο προηχογραφημένος ρυθμός που προτείνεται στο διαδραστικό βιβλίο της μουσικής της Στ' δημοτικού και για τους στίχους που τραγουδιούνται μελωδικά θα χρησιμοποιηθεί η μελωδία που έμαθαν στην προηγούμενη διδακτική παρέμβαση.

Το αποτέλεσμα της συνεργατικής συγγραφής καταγράφεται στο τέλος της διδακτικής παρέμβασης σε ένα συνεργατικό έγγραφο Google Docs από τον/την εκπαιδευτικό και το οποίο είναι διαφορετικό για κάθε ομάδα. Ο/Η εκπαιδευτικός διευκρινίζει στους/στις μαθητές/τριες ότι θα μπορούν να συνεχίσουν την επεξεργασία των στίχων και εκτός μαθήματος μέσω του συνεργατικού εγγράφου και γι' αυτό θα λάβουν μια πρόσκληση στις προσωπικές ηλεκτρονικές διευθύνσεις τους στο Π.Σ.Δ., για να μπορέσουν να επεξεργαστούν το έγγραφο. Τα συνεργατικά έγγραφα ελέγχονται σχετικά με το περιεχόμενο τους και την τήρηση της θεματολογίας από τον/την εκπαιδευτικό μέχρι την επόμενη διδακτική παρέμβαση, ενώ μετά το τέλος της προθεσμίας που τους έχει δοθεί, αυτός/η δρα διορθωτικά σε θέματα που αφορούν τον ρυθμό και την ομοιοκαταληξία των στίχων.

Τέταρτη Διδακτική Παρέμβαση

1^η Δραστηριότητα: Επιλογή στίχων

Οι στίχοι που έγραψαν οι ομάδες παρουσιάζονται από τον/την εκπαιδευτικό με προβολή τους στον διαδραστικό πίνακα/προβολικό σύστημα. Η ολομέλεια αποφασίζει ποιους από όλους θα χρησιμοποιήσει για τη ρυθμική απαγγελία και ποιους για το μελωδικό ρεφρέν και με ποια νοηματική σειρά, για να φτιαχτεί το τραγούδι ραπ της τάξης, το οποίο θα πρέπει να έχει μια λογική διάρκεια το πολύ 3-4 λεπτών. Το τελικό αποτέλεσμα καταγράφεται από τον εκπαιδευτικό σε συνεργατικό έγγραφο, τυπώνεται και διαμοιράζεται σε όλους τους/τις μαθητές/τριες.

2^η Δραστηριότητα: Με το άλφα και το ρο, τραγουδώ το διαφορετικό

Με τρόπο παρόμοιο της 2^{ης} διδακτικής παρέμβασης, ο/η εκπαιδευτικός δίνει οδηγίες για το πως θα τραγουδήσουν οι μαθητές/τριες τους στίχους που έγραψαν. Έτσι αρχικά βάζει να ακούσουν την ρυθμική συνοδεία και προτρέπει τους μαθητές να σιγοψιθυρίσουν τους στίχους της ρυθμικής απαγγελίας. Κατά τη διάρκεια της δραστηριότητας φροντίζει να υπάρχει συνεχής ρυθμική συνοδεία και επεμβαίνει διορθωτικά σε περίπτωση που αντιληφθεί ρυθμικές ανακρίβειες. Έπειτα, ζητά από τους/τις μαθητές να ξεκινήσουν όλοι μαζί, με κανονική ένταση φωνής αυτή τη φορά, τη ρυθμική απαγγελία των στίχων μαζί με τη ρυθμική συνοδεία, επαναλαμβάνοντας τη διαδικασία μερικές φορές μέχρι να είναι σίγουρος/η ότι δεν υπάρχουν προβλήματα ρυθμού στην εκφορά του λόγου. Στη συνέχεια κάνει το ίδιο για τους στίχους του μελωδικού ρεφρέν, χρησιμοποιώντας τη μελωδία της 2^{ης} διδακτικής παρέμβασης, που οι μαθητές/τριες έχουν ήδη διδαχθεί. Τέλος, συνδυάζοντας τη ρυθμική απαγγελία, το μελωδικό τραγούδι και τη ρυθμική συνοδεία τραγουδούν το ολοκληρωμένο τραγούδι ραπ. Ο/Η εκπαιδευτικός κι εδώ παρεμβαίνει καθ' όλη τη διάρκεια της δραστηριότητας, διορθώνοντας τα όποια τονικά ή ρυθμικά λάθη κι αφού θεωρήσει ότι το αποτέλεσμα έχει φτάσει σε ικανοποιητικό επίπεδο ξεκινά την ηχογράφηση του τραγουδιού. Στη συνέχεια μέσω ηλεκτρονικού υπολογιστή γίνεται ακρόαση της ηχογράφησης και ακολουθεί μικρή συζήτηση επ' αυτής. Τέλος, ανακοινώνει προφορικά ότι και αυτή η ηχογράφηση θα αναρτηθεί στον τοίχο της κυψέλης του μαθήματος της Μουσικής της εκπαιδευτικής ψηφιακής πλατφόρμας e-

με μαζί με το αρχείο .pdf των στίχων και θα είναι διαθέσιμα για ακρόαση/ανάγνωση από την επόμενη του μαθήματος

Πίνακας 1: Σύνοψη Δραστηριοτήτων - Καταμερισμός διδακτικού χρόνου

α/α	Τίτλος δραστηριότητας	Φύλλο εργασίας	Χρόνος (λεπτά)	Διδακτική τεχνική
Προετοιμασία 1^{ης} διδακτικής παρέμβασης				
1	Σι – Σου – Ντο ή σ' ένα ξεχασμένο πιάνο	ναι	Ασύγχρονη εξΑΕ	Ανεστραμμένη Τάξη
1^η διδακτική παρέμβαση				
1	Σι – Σου – Ντο ή σ' ένα ξεχασμένο πιάνο		10'	Συζήτηση Διάλογος
2	Ανιχνεύσεις		15'	Ακρόαση Ιδεοθύελλα Συζήτηση
3	Απαγγέλω ρυθμικά		10'	Συζήτηση Ακρόαση
4	Τραγουδώ μελωδικά		10'	Τραγούδι
2^η διδακτική παρέμβαση				
1	Συνοδεύω ρυθμικά		30'	Μουσικοκινητική δραστηριότητα Τραγούδι
2	Ηχογράφηση	ναι	15'	Τραγούδι Ηχογράφηση
3^η διδακτική παρέμβαση				
1	Γράφω τους δικούς μου στίχους	ναι	40' + χρόνος ασύγχρονης εξΑΕ	Ομαδική εργασία παραγωγής γραπτού λόγου
4^η διδακτική παρέμβαση				
1	Επιλογή στίχων		20'	Ομαδική εργασία
2	Με το άλφα και το ρο, τραγουδώ το διαφορετικό		25'	Τραγούδι Ηχογράφηση

Αξιολόγηση του Διδακτικού Σεναρίου

Ο/Η εκπαιδευτικός δρα βοηθητικά και παρεμβαίνει όπου χρειάζεται, κυρίως σε ζητήματα τεχνικά, ενώ καθ' όλη τη διάρκεια των διδακτικών παρεμβάσεων ενώ παρακολουθεί και αξιολογεί τους μαθητές, κυρίως μέσα από την συμμετοχή τους στις συζητήσεις, στον διάλογο και στις συνεργατικές εργασίες, καθώς και από τα φύλλα εργασίας και αυτοαξιολόγησης, με τους μαθητές να λαμβάνουν αναστοχαστικά σχόλια (Παπαγεωργίου, 2017). Η αξιολόγηση αυτή είναι διαμορφωτική καθώς δεν ταυτίζεται με ποσοτικοποίηση αυτών που θα καταφέρουν οι μαθητές/τριες αλλά σχετίζεται με την πορεία που ακολουθούν προς το τελικό αποτέλεσμα και τη σχετική ανατροφοδότησή τους (ΙΕΠ, 2017β). Σε αυτό μπορεί να βοηθήσει και η συμπλήρωση από τον/την εκπαιδευτικό ενός φύλλου παρατήρησης για κάθε μαθητή/τρια με ρουμπρίκα αξιολόγησης σε τετράβαθμη κλίμακα διαβάθμισης, για να διαπιστώσει έτσι τον βαθμό ανταπόκρισης των παιδιών στις διάφορες δραστηριότητες και την προθυμία συμμετοχής τους, το πως τραγουδούν αλλά και το πως συντονίζονται με την ομάδα τους (βλ. Παράρτημα 4). Το φύλλο παρατήρησης μπορεί να δημιουργηθεί εναλλακτικά με Google Forms ώστε ο/η εκπαιδευτικός να μπορεί να έχει άμεσα τα συγκεντρωτικά αποτελέσματα (ΙΕΠ, 2017α).

Επίλογος

Στο παρόν διδακτικό σενάριο γίνεται προσπάθεια να ευαισθητοποιηθούν οι μαθητές και οι μαθήτριες σε ζητήματα διαφορετικότητας και αποδοχής του άλλου προκειμένου να αποδημήσουν στερεότυπες αντιλήψεις και κοινωνικά στεγανά κι όπως και κάθε άλλο σενάριο, έτσι κι αυτό έχει δυνατότητες εμπλουτισμού/διαθεματικής σύνδεσης με άλλα γνωστικά αντικείμενα (ΙΕΠ, 2021).

Οι προτεινόμενες δραστηριότητες σε πρώτη φάση εμπλέκουν ενεργά τους/τις μαθητές/τριες στη συγγραφή στίχων. Σε επόμενα μαθήματα ενδεικτικά θα μπορούσαν οι μαθητές/τριες αρχικά να συνοδέψουν ρυθμικά το δικό τους τραγούδι με κινήσεις Body Percussion (Θεοδωρακοπούλου κ.ά., 2016β). Το επόμενο βήμα, ανάλογα με το μαθησιακό και ηλικιακό επίπεδο των μαθητών/τριων, θα μπορούσε να είναι, η δημιουργία των δικών τους ρυθμικών σχημάτων (loops) σε γεννήτριες

ρυθμών (Drum Machines) και μελωδιών για το μελωδικό ρεφρέν του τραγουδιού. Επίσης, με τη χρήση μουσικών οργάνων τύπου Orff να προτείνουν τις δικές τους ενορχηστρώσεις και να συμπληρωθεί έτσι το τρίπτυχο των μουσικών δραστηριοτήτων, πέρα από τη μουσική ακρόαση και εκτέλεση και με τη μουσική δημιουργία (ΙΕΠ, 2021). Ακόμα, μέσα από το πρίσμα της μουσικής δημιουργίας, θα μπορούσαν να τεθούν και ζητήματα για συζήτηση και περαιτέρω ανάλυση, σχετικά με τα πνευματικά δικαιώματα, ως μέρος της μετά-παραγωγής (post production), από τη στιγμή που οι δημιουργίες των μαθητών/τριων μπορούν να θεωρηθούν ως πρωτότυπα μουσικά έργα τέχνης, που πρέπει να προστατευτούν και να υπάρχει έλεγχος για την χρήση και τον διαμοιρασμό τους από τρίτους, ειδικά στην σύγχρονη εποχή που ζούμε, με τους πολυποίκιλους τρόπους μουσικής ακρόασης και χρήσης. Πέρα από τα παραπάνω, το σενάριο θα μπορούσε να συνδεθεί με το περιεχόμενο κι άλλων γνωστικών αντικειμένων όπως:

- Γλώσσα - Λογοτεχνία: Ανάλυση κειμένων σχετικών με το θέμα της διαφορετικότητας των ανθρώπων και την σημασία της αποδοχής της από το Ανθολόγιο Λογοτεχνικών Κειμένων Ε΄ & ΣΤ΄ Δημοτικού, Ενότητα Δ «Σχολείο και παιδί»: Η Βαγγελίτσα, από το βιβλίο της Έλλης Αλεξίου «Σκληροί αγώνες για μικρή ζωή», Η Αστραδενή στο νέο σχολείο της, από το βιβλίο της Ευγενίας Φακίνου «Αστραδενή» και Ένα σακί μαλλιά, απόσπασμα από το ομώνυμο βιβλίο του Παντελή Καλιότσου. Ανάπτυξη δεξιοτήτων δημιουργικής γραφής (Κατσίκη-Γκιβαλου κ.ά., χ.χ.).
- Μαθηματικά: Βιβλίο Στ΄ Δημοτικού, Θεματική ενότητα 5, 5.53 Γεωμετρικά μοτίβα, 5.54 Αριθμητικά μοτίβα, 5.55 Σύνθετα μοτίβα (Κλιάπης κ.ά., χ.χ.)
- Φυσική Αγωγή: Ανάπτυξη κινητικών δεξιοτήτων, αίσθηση συγχρονισμού του σώματος, ρυθμικές κινήσεις

Μια πιθανή επέκταση επίσης, θα ήταν σε συνδυασμό με το μάθημα ΤΠΕ, να γίνουν περισσότερες ηχογραφήσεις με παράλληλη επεξεργασία τους σε προγράμματα επεξεργασίας ήχου (π.χ. Audacity) και με παρεμβολή μικρών επεξηγηματικών κειμένων να γίνει η παραγωγή μιας θεματικής ραδιοφωνικής εκπομπής μεγάλης διάρκειας στο Ευρωπαϊκό Σχολικό Ραδιόφωνο.

Τέλος, αν και οι προτεινόμενες δραστηριότητες έχουν σχεδιαστεί για τη διά ζώσης διδασκαλία, θα μπορούσαν όμως με κατάλληλες προσαρμογές να χρησιμοποιηθούν και για συνδυασμό σύγχρονης και ασύγχρονης εξ αποστάσεως διδασκαλίας στο πλαίσιο της μικτής μάθησης (blended learning) (Purnama et al., 2023). Είναι κατανοητό βέβαια ότι ο/η εκπαιδευτικός οφείλει να είναι ευέλικτος στο να προσαρμόσει στις ιδιαιτερότητες της εξ αποστάσεως διδασκαλίας το κομμάτι των δραστηριοτήτων που αφορά το τραγούδι και τις ηχογραφήσεις, αλλά οι δραστηριότητες που αφορούν τις ακροάσεις, τις συζητήσεις και την συνεργατική συγγραφή των στίχων μπορούν να γίνουν εύκολα μέσω κάποιας ψηφιακής πλατφόρμας σύγχρονης εξΑΕ (π.χ. Webex, Teams).

Βιβλιογραφικές Αναφορές

- Αμοργιανιώτη, Ε. (2022). Ο ρόλος του εκπαιδευτικού κατά την εφαρμογή της ανεστραμμένης τάξης στη σχολική εκπαίδευση. Πρακτικά 11ου Διεθνούς Συνεδρίου για την Ανοικτή & εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση (Τόμος 9, μέρος Β', σσ. 81-93). Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.
<https://eproceedings.epublishing.ekt.gr/index.php/openedu/article/view/3407/3521>
- Bloom, B. S. (1956). *Taxonomy of Educational Objectives. Handbook I: The Cognitive Domain*. David McKay Co Inc.
- Bruner, J. S. (1961). The act of discovery. *Harvard Educational Review*, 31, 21-32.
- Δαλιανούδη, Ε. (2015). Ανάπτυξη μεθοδολογίας και ψηφιακών διδακτικών σεναρίων για τα γνωστικά αντικείμενα της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Γενικής και Επαγγελματικής Εκπαίδευσης. Στα Γνωστικά Αντικείμενα «Μουσική Παιδεία», «Καλλιτεχνική Παιδεία/Μουσική». ΙΕΠ.
<http://aesop.iep.edu.gr/sites/default/files/moysiki.pdf>
- Edwards, J. (2010). *Rap music in education*. University of the Cumberland.
https://www.researchgate.net/publication/260188266_Rap_Music_in_Education
- Gardner, H. (1983). *Frames of Mind. The Theory of Multiple Intelligences*. Basic Books.
<https://shorturl.at/P9PGd>
- Θεοδωρακοπούλου, Μ., Παπαντώνης, Γ., Παρασκευοπούλου, Χ., & Σπετσιώτης, Ι. (2016α). *Μουσική. Βιβλίο μαθητή – Στ' Δημοτικού*. ΙΤΥΕ «Διόφαντος».
- Θεοδωρακοπούλου, Μ., Παπαντώνης, Γ., Παρασκευοπούλου, Χ., & Σπετσιώτης, Ι. (2016β). *Μουσική. Βιβλίο εκπαιδευτικού – Στ' Δημοτικού*. ΙΤΥΕ «Διόφαντος».
- ΙΕΠ. (2017α). *Οδηγός Εκπαιδευτικού για την Περιγραφική Αξιολόγηση στο Δημοτικό. Τεύχος Α' Θεωρητικό Πλαίσιο και Μεθοδολογία. Πράξη: «Παρεμβάσεις επιμόρφωσης για την ενίσχυση των σχολικών δομών του εκπαιδευτικού συστήματος», Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευσης και Δια Βίου Μάθηση».*
https://www2.iep.edu.gr/images/IEP/Modules/SJ_Categories_II_for_K2/Perigrafiki_Axiologisi/2019/Odigoi/2a_Perigrafiki_DHMOTIKO_A_NEW.pdf
- ΙΕΠ. (2017β). *Οδηγός Εκπαιδευτικού για την Περιγραφική Αξιολόγηση στο Δημοτικό. Τεύχος Β': Κριτήρια Περιγραφικής Αξιολόγησης. Πράξη: «Παρεμβάσεις επιμόρφωσης για την ενίσχυση των σχολικών δομών του εκπαιδευτικού συστήματος», Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευσης και Δια Βίου Μάθηση».*
https://www2.iep.edu.gr/images/IEP/Modules/SJ_Categories_II_for_K2/Perigrafiki_Axiologisi/2019/Odigoi/2b_Perigrafiki_DHMOTIKO_B_NEW.pdf
- ΙΕΠ. (2021). *Πρόγραμμα σπουδών για το μάθημα της μουσικής στο δημοτικό*.
https://dipe.ark.sch.gr/wp-content/uploads/2022/01/Μουσική_Δ_ΠΣ.pdf
- ΙΕΠ. (2022). *Πρόγραμμα σπουδών για το μάθημα της μουσικής στο δημοτικό – Οδηγός εκπαιδευτικού*
- Κατσιγιαννη, Σ. Λέκκα, Α., Παγγέ, Τ. & Σακκελαρίου, Μ. (2017). Η εφαρμογή της αντίστροφης τάξης στην εκπαιδευτική διαδικασία: Τάσεις και προοπτικές. Πρακτικά 9^{ου} Διεθνούς Συνεδρίου για την Ανοικτή & εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση, Ο σχεδιασμός της μάθησης (Τόμος 3, μέρος Α., σσ. 188-198). Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.
<https://eproceedings.epublishing.ekt.gr/index.php/openedu/article/view/1197/1320>

Κατσίκη-Γκιβαλου, Α., Καλογήρου, Τ., Παπαδάτος, Γ.Σ., Πρωτονοτάριου, Σ. & Πυλαρινός, Θ. (χ.χ.). Με λογισμό και μ' όνειρο - ΑΝΘΟΛΟΓΙΟ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΩΝ ΚΕΙΜΕΝΩΝ Ε΄ & ΣΤ΄ ΤΑΞΗ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ. ΙΤΥΕ «Διόφαντος».

https://ebooks.edu.gr/ebooks/v/pdf/8547/632/10-0135-02_Anthologio_E-ST-Dimotikou_Vivlio-Mathiti/

Κλιάπης, Π., Κασσώτη, Ο. & Οικονόμου, Θ. (χ.χ.). Μαθηματικά Στ΄ Δημοτικού. ΙΤΥΕ «Διόφαντος».

https://ebooks.edu.gr/ebooks/v/pdf/8547/667/10-0169-02_Mathimatika_ST-Dimotikou_Vivlio-Mathiti/

Κόμης, Βασίλης. (2015). Διδακτική της Πληροφορικής: ερευνητικές προσεγγίσεις στη μάθηση και στη διδασκαλία, Ενότητα 2: Εισαγωγή στις βασικές έννοιες. Πανεπιστήμιο Πατρών.

<https://eclass.upatras.gr/courses/PN1425/>

Κουλαϊδής, Β. (Επιστημονική επιμέλεια - 2007). Σύγχρονες Διδακτικές Προσεγγίσεις για την Ανάπτυξη Κριτικής - Δημιουργικής Σκέψης για την Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση. Ο.ΕΠ.ΕΚ.

http://www.oepk.gr/download/Sygxrones_Didaktikes_A.pdf

Laforgue-Bullido, N., Abril-Hervás, D., & Malik-Liévano, B. (2024). Hip-hop and education: A literature review of experiences. *International Review of Education*, 70, 747–766.

<https://doi.org/10.1007/s11159-024-10069-7>

Μόσχο,ς Κ., Τουμπακάρη, Ν. & Τόμπλερ, Μ. (2016). Μουσικό Ανθολόγιο Α΄ – Στ΄ Δημοτικού. Βιβλίο Δασκάλου. ΙΤΥΕ «Διόφαντος».

https://ebooks.edu.gr/ebooks/v/pdf/8547/4990/10-0028-01_Mousiko-Anthologio_A-ST-Dimotikou_Vivlio-Ekpaideutikou/

Παπαγεωργίου, Κ. (2017). Εναλλακτικές προτάσεις αξιολόγησης για την πρωτοβάθμια εκπαίδευση. Πρακτικά 9^{ου} Διεθνούς Συνεδρίου για την Ανοικτή & εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση, Ο σχεδιασμός της μάθησης (Τόμος 4, μέρος Α΄, σσ. 150-159). Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.

<https://eproceedings.epublishing.ekt.gr/index.php/openedu/article/view/1120/1339>

Purnama, H. I., Wilujeng, I., & Jabar, C. S. A. (2023). Blended learning in elementary school science learning: A systematic literature review. *International Journal of Evaluation and Research in Education*, 12(3), 1408-1418. DOI: 10.11591/ijere.v12i3.25052. <https://shorturl.at/bDqJS>

Χριστιάς, Ι. (2004). *Θεωρία και μεθοδολογία της διδασκαλίας* (4η έκδ.). Γρηγόρης.

Όροι Έκδοσης, Πνευματικά Δικαιώματα και Ακαδημαϊκή Δεοντολογία

Η παρούσα έκδοση περιλαμβάνει τις εισηγήσεις που παρουσιάστηκαν στο πλαίσιο των εργασιών του Συνεδρίου. Οι απόψεις που διατυπώνονται στα κείμενα είναι αποκλειστικά προσωπικές απόψεις των συγγραφέων και δεν εκφράζουν απαραίτητα τις θέσεις της Οργανωτικής ή της Επιστημονικής Επιτροπής.

Ευθύνη Συγγραφέων & Πνευματικά Δικαιώματα: Κάθε συγγραφέας φέρει την πλήρη και αποκλειστική ευθύνη για το περιεχόμενο του κειμένου του. Οι συγγραφείς εγγυώνται ότι τα κείμενά τους αποτελούν προϊόν πρωτότυπης επιστημονικής εργασίας και ότι έχουν εξασφαλίσει όλες τις απαραίτητες γραπτές άδειες για τη χρήση υλικού (εικόνες, διαγράμματα, εκτενή αποσπάσματα κ.λπ.) που υπόκειται σε πνευματικά δικαιώματα τρίτων.

Χρήση Τεχνητής Νοημοσύνης (TN): Στο πλαίσιο της ακαδημαϊκής ακεραιότητας, οι συγγραφείς δηλώνουν ότι η χρήση εργαλείων Παραγωγικής Τεχνητής Νοημοσύνης (GenAI), όπου αυτή πραγματοποιήθηκε, περιορίστηκε αποκλειστικά σε υποστηρικτικό επίπεδο (π.χ. γλωσσική επιμέλεια, οργάνωση δομής). Η τελική επιστημονική κρίση, η επαλήθευση των πηγών και η αυθεντικότητα των συμπερασμάτων παραμένουν αποκλειστική ευθύνη των φυσικών προσώπων-συγγραφέων.

Οι επιμελητές/τριες της έκδοσης και οι διοργανωτές του Συνεδρίου δεν φέρουν καμία ευθύνη για τυχόν παραβιάσεις πνευματικών δικαιωμάτων τρίτων ή για την επιστημονική ακρίβεια των στοιχείων που παρατίθενται από τους συγγραφείς.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

1. Φύλλο οδηγιών προετοιμασίας 1^{ης} διδακτικής παρέμβασης: Σι-Σου-Ντο ή σ' ένα ξεχασμένο πιάνο

Για το επόμενο μάθημα

Στον τοίχο της κυψέλης του μαθήματός μας στην e-me, υπάρχει ένας ενεργός σύνδεσμος για την ταινία «Σι-Σου-Ντο ή σ' ένα ξεχασμένο πιάνο». Επίσης υπάρχει κι ένα αρχείο με το κείμενο της ιστορίας. Αφού δεις την ταινία και διαβάσεις το κείμενο για το τι συμβαίνει στο ξεχασμένο πιάνο, άνοιξε τον παρακάτω σύνδεσμο του φύλλου εργασίας.

<https://wayground.com/join?gc=62163196>

Στο παράθυρο που θα ανοίξει γράψε το όνομά σου και πάτα Start και στην επόμενη σελίδα Start Game. Απάντησε σε κάθε ερώτηση πατώντας Submit. Είσαι έτοιμος!

2. Φύλλο αυτοαξιολόγησης 2^{ης} διδακτικής παρέμβασης: Συνοδεύω ρυθμικά – Ηχογράφηση

Όνομα:

Σχολείο:

Τμήμα:

Ημερομηνία:

Στο σημερινό μάθημα μπόρεσα:		
Να ακούσω τη μουσική με προσοχή και συγκέντρωση;		
Να κάνω τις ηχηρές κινήσεις που μου έδειξε ο/η δάσκαλος/α μου καθώς τραγουδούσα;		
Να ταιριάξω με τους/τις συμμαθητές/τριες μου τις ηχηρές κινήσεις μου;		
Να ταιριάξω το ρυθμό και το τραγούδι μου με αυτό του/της δασκάλου/ας και των συμμαθητών μου;		
Κατάφερα να «ραπάρω» ακολουθώντας τον ρυθμό των στίχων;		

Εγώ και οι συμμαθητές/τριες μου:		
Συγχρονιστήκαμε μεταξύ μας στις κινήσεις;		
Καταφέραμε να «ραπάrouμε» ακολουθώντας τον ρυθμό των στίχων;		
Καταφέραμε να τραγουδήσουμε σωστά την μελωδία;		
Ακολουθήσαμε σωστά τις οδηγίες του/της δασκάλου/ας;		

Τι μου άρεσε περισσότερο από το σημερινό μάθημα;
Πώς μου φάνηκε το ηχογραφημένο τραγούδι μας;
Αυτό που κατάφερα καλύτερα σήμερα ήταν:
Τι με δυσκόλεψε περισσότερο σήμερα;

3. Φύλλο εργασίας 3^{ης} διδακτικής παρέμβασης: Γράφω τους δικούς μου στίχους

Το κάθε μέλος της ομάδας σας θα πρέπει να σκεφτεί και να γράψει τουλάχιστον ένα δίστιχο, σύμφωνα με το παράδειγμα που συζητήσαμε και τραγουδήσαμε στην τάξη. Ο ρυθμός των στίχων θα πρέπει να ταιριάζει με αυτόν που είδαμε στην τάξη:

«Καλώς ήρθαμε ξανά, όλοι στην παρέα
καλοκαίρι πέρασε, ήτανε ωραία!»

Το θέμα του τραγουδιού μας, όπως έχουμε συζητήσει, θα είναι το **πόσο διαφορετικοί είναι οι άνθρωποι μεταξύ τους** γι' αυτό και θα πρέπει οι στίχοι σας να είναι σύμφωνοι με αυτό. Ακόμα έχετε υπόψη σας, πως κάποιιοι στίχοι θα χρησιμοποιηθούν για την ρυθμική απαγγελία και κάποιιοι για το μελωδικό ρεφρέν.

Τις ιδέες σας θα τις συζητήσετε με τα υπόλοιπα παιδιά της ομάδας σας και θα τις καταγράψετε σε ένα κοινό έγγραφο το οποίο θα παραδώσετε σε εμένα στο τέλος του μαθήματος. Στην συνέχεια θα τις μεταφέρω σε ένα κοινό για τα μέλη της ομάδας σας έγγραφο στο Google Docs. Γι' αυτό τον λόγο ο καθένας σας θα λάβει μια πρόσκληση στον προσωπικό του λογαριασμό e-mail, για να μπορέσει να ανοίξει το έγγραφο και να συνεχίσει να γράφει τις ιδέες του. Επίσης εκεί θα μπορείτε να συμπληρώσετε ή να αλλάξετε λίγο τους στίχους που έχουν γράψει άλλα μέλη της ομάδας σας, χωρίς όμως να αλλάξει το νόημά τους.

Τέλος, να θυμάστε ότι οι στίχοι στο κοινό έγγραφο θα σταματήσουν να μπορούν να συμπληρωθούν ή να επεξεργαστούν μια ημέρα πριν την επόμενη συνάντησή μας στην τάξη και πως από τον παρακάτω σύνδεσμο μπορείτε να ακούσετε και την ρυθμική συνοδεία του τραγουδιού.

<https://shorturl.at/DIb4t>

Το έγγραφο Google Docs για την δική σας ομάδα μπορείτε να το ανακτήσετε από τον παρακάτω σύνδεσμο:

[Στίχοι ομάδας "Οι μικροί Mozart"](#)

4. Ενδεικτική κλίμακα διαβάθμισης ατομικής παρατήρησης των μαθητών/τριων για τον βαθμό επίτευξης των στόχων του διδακτικού σεναρίου

Συμπληρώνεται από τον/την εκπαιδευτικό με την ολοκλήρωση του σεναρίου ύστερα από παρατήρηση, λαμβάνοντας υπόψη τα φύλλα αυτοαξιολόγησης των μαθητών/τριών και τα φύλλα εργασίας της προετοιμασίας της 1^{ης} διδακτικής παρέμβασης.

Όνοματεπώνυμο μαθητή/τριας:

Σχολείο:

Τμήμα:

Ημερομηνία:

Επιτεύγματα παιδιού	ΕΛΑΧΙΣΤΑ (1)	ΜΕΤΡΙΑ (2)	ΑΡΚΕΤΑ (3)	ΠΟΛΥ (4)
Διακρίνει την διαφορά μεταξύ του μέρους της ρυθμικής απαγγελίας και του μελωδικού μέρους (ΑΒ)				
Ανταποκρίνεται με τις σωστές ηχηρές κινήσεις στις εναλλαγές των μουσικών μερών				
Ακολουθεί τον παλμό της μουσικής με τις ηχηρές κινήσεις				
Συγχρονίζει την εκτέλεσή του με την υπόλοιπη ομάδα				
Τραγουδά με τονική και ρυθμική σταθερότητα				
Συμμετέχει με προθυμία στις δραστηριότητες				
Συμπληρώνει τα φύλλα εργασίας και αυτοαξιολόγησης				
Συμμετέχει στις ομαδικές συζητήσεις				
Μοιράζεται με την ομάδα του τις απόψεις του				

Συμμετείχε ενεργά στην συγγραφή των στίχων στο συνεργατικό έγγραφο				
---	--	--	--	--